

שם החת"ס
לת האכילה
אמנם מצינו
זמן שיעור
זמר שיזיק
השיעורים
ת אין חשש
קיים חשש,
ד 2 דקות
אכילה.

זרפים,

לה לשתייה
יב דאכילה
ופא החליט
נורים, אינו
אלא אחרי
שחות מיד
זר האכילה

תורה שם
48. חז"א
לוגמיו בזמן
לפי אכילת
בכל מאכל
לתמוה על
לפי אכילת
כלל, ומיהו
ס שאם כי
שיעורין של
זיע (בעל
יה"ש סעי'
המ"ב סקי'
צ"ח הוא 6
קות — סי'
רבי יצחק
נחשת סי'
ת — עפי'

והשתיה עד תחילת השתייה והאכילה הבאה
(ואם הרופא אומר שדי לחולה באכילה או
בשתיה — עיין להלן אות י"ג).

ובסימן תרי"ב (סעי' ב' ומ"ב סק"ד) מבואר
שהשורה פת, עוגה או שאר מאכל במשקה,
כל⁵⁴ המשקה הנבלע בתוך הפת או העוגה
וכיו"ב דינו כמאכל ויש לצרפו לשיעור 30
סמ"ק. וכן כל הממרחים המרוחים על פרוסת
לחם או עוגה וכיוצ"ב אע"פ שמצד עצמם הם
נוזלים מ"מ כיון שנאכלים יחד עם הלחם או
העוגה דינם כאוכל ויש לצרפם לשיעור 30
סמ"ק דאכילה.

והפוסקים האחרונים דנו בכמה דברים אם
דינם⁵⁵ כמאכל או כמשקה, ונביא כמה מהם:
ביצה רכה — פלוגתא בין גדולי⁵⁶ הפוסקים אם
דינה כמאכל או כמשקה, ויש להחמיר לדון
כמאכל וכמשקה.

מאכלים שומניים הנאכלים⁵⁷ כשהם קרישים
היטב דינם כמאכל, כגון חמאה ורגל קרושה,
וכן גלידה⁵⁸ הקרושה היטב דינה כמאכל.

גבינה ושמן⁵⁹ דינם כמאכל, אבל לֶבָן
ויוגורט מסתבר⁶⁰ שדינם כמשקה וראוי לנערם
היטב שאז ודאי יחשבו למשקה.

דייסה דלילה — בדרך כלל הנוזלים הם רוב
נגד מספר כפות האבקה שמערבבים בתוכה
ולכן יש⁶¹ לדונה כמשקה, אבל אם האבקה היא
רוב נגד הנוזלים או אם הדייסה סמיכה יש
לדונה כמאכל.

המוצץ פרי כדי להוציא הנוזלים שבתוכו,
אם⁶² מכניסו כולו לפיו ומוצצו וזורק אח"כ
הפסולת דינו כמאכל ואם מחזיקו חוץ לפיו
ומוצצו דינו כמשקה.

מיצי פירות לסוגיהן דינם כמשקה, אבל

שורת חת"ס ח"ו סי' כ"ג שזה השיעור המועט ביותר לשער כדי אכילת פרס. 54. ועיין בשש"כ פל"ט
הערה פ"ו שהגרש"ז איערבך זצ"ל הסתפק על מי שאוכל וכשהמאכל בפיו גומע קצת משקה להקל על
הבליעה, והמשקה נבלע בתוך האוכל בפיו אי דינו כאוכל ומצטרף לשיעור האוכל או שדינו כמשקה ויש
לצרפו לשיעור המשקה (וכמבואר להלן בכל מקום ספק יש להחמיר ולדון כמאכל וכמשקה). 55. וכאמור,
הנפק"מ הוא אם דנים אותו כמאכל שיעורו 30 סמ"ק ואם כמשקה שיעורו 40 סמ"ק, ועוד נפק"מ אם כבר
אכל מאכל בשיעור 30 סמ"ק אם מותר לו תוך כדי אכילת פרס הדברים המנויים להלן, שאם דינם
כמאכל אסור ואם דינם כמשקה מותר שהרי מאכל ומשקה אינם מצטרפים לשיעור, וכן להפך אם כבר
שתה 40 סמ"ק משקה — אם דינם כמאכל מותר לאכול עוד 30 סמ"ק ואם דינם כמשקה אסור. 56. דינה
כמאכל: שורת חת"ס יו"ד סי' י"ט, שו"ת מהרש"ם ח"ג סי' שנ"ח, אור שמח הל' טומאת אוכלין פ"ח הי"ג,
קצה המטה סי' תרי"ב סקי"ב, חז"א טבול יום סי' ד' סקי", שו"ת הר צבי ח"א סי' ק"א, שיעורי תורה
להגרי"ח נאה זצ"ל דף קמ"ג, שש"כ פל"ט הערה ס"ב, שו"ת משנה"י ח"ו סי' קי"ג. דינה כמשקה: ספר
החיים הל' יה"כ סי' תרי"ב, שו"ת הרי בשמים מהדו"ג סי' ע"ג, גינת ורדים כלל א' סי' י"ז, שו"ת צפנת
פענח ח"א סי' י"א, שו"ת ארץ צבי ח"ב בהערות למס' ביצה סי' י"ח. וע"ע שו"ת מע' יה"כ סי' ג' אות
כ"ב. 57. עפ"י המ"ב סי' קנ"ה סקי"ד וחז"א שם סקי". 58. נשמת אברהם סי' תרי"ב סקי"ו בשם
הגרש"ז זצ"ל, תורת היולדת פנ"ט שכשאנינה קרושה היטב דינה כמשקה אסור. 60. תורת היולדת שם סעי' ה'.
מקום לומר שדינה כמשקה. 59. נשמת אברהם שם בשם הג"ל. 61. תורת היולדת שם ע"ג ע"ב שמאכל המורכב ממאכל מוצק ומשקה
הולכים בו אחר הרוב. סוכר וקפה וכדו' הנמסים במשקה פשוט שמצטרפים למשקה, ועיין שו"ת קנין
תורה ח"ו סי' ל"ז שמסתפק בשותה משקה חם ונוגס קוביית סוכר להמתיק המשקה שאפשר שג"כ מצטרף
הסוכר למשקה כיון שעשוי להכשיר ולהמתיק המשקה. 62. תורת היולדת שם הערה כ"ו, עיישה"ה,
ונשמת אברהם שם בשם הגרש"ז זצ"ל שנסתפק בזה וכן לענין מוצץ סוכריה אם דינו כאוכל או כשותה.

תפוח עץ, גזר וכדו' מרוסקים במגדרת דינ⁶³ כמאכל.

חולה שהכריזה בידו — לאכול
שיעורים מתחילת הצום או לצום כמה
שיוכל ואח"כ לאכול כחרגלו

יב. סעי' ח', שו"ע: ואם אמדוהו שאין השיעורים הללו מספיקים לו או שהחולה אומר כן או שנסתפקו בדבר מאכילים ומשקים אותו כל צרכו. וחולה שהרופאים קבעו שאם יאכל פחות מכשיעור לא יגיע לכלל סכנה ויוכל להחזיק מעמד ע"י אכילת שיעורים עד סוף התענית, אבל אם יצום כמה שעות יסתכן ויגיע למצב שיצטרך לאכול כדרכו — המנהג⁶⁴ המקובל אצל בעלי ההוראה מקדמת דנא לפסוק שמוטב שיתחיל משעות הבוקר לאכול שיעורים כדי למנוע את הצורך לאכול בשארית היום יותר מהשיעור.

ויש⁶⁵ אומרים שזה דווקא בחולה שגם ללא הצום הוא בגדר חולה שיש בו סכנה, אבל אדם שאינו בכלל חולה שיש בו סכנה אלא שעקב הצום יכול להגיע לגדר חולי שיש בו סכנה, כגון הסובל בכליותיו שכעת איננו בגדר סכנה אלא שהעדר שתיה של שעות מרובות מביאו לידי סכנה, או אשה מעוברת המרגישה בטוב אך לפי דברי הרופאים הצום עלול לגרום לה צירים מוקדמים בזה יש לומר שיש להם לצום כל זמן שיכולים להחזיק מעמד, ואם יגיעו למצב שצריכים לשתות או לאכול ישתו ויאכלו

כהרגלם אם לא יספיק להם שיעורים, אולם שאר הפוסקים לא חילקו בכך, אלא כל חולה שיכול להגיע למצב של סכנה אף שעכשיו עדיין אינו במצב זה צריך מיד לאכול שיעורים. ואכן מעולם⁶⁶ לא שמענו שיש לשאול את הרופאים אם החולה צריך לאכול שיעורים משום שכבר עתה הוא בגדר סכנה וצריך לכך עכשיו או כדי למנוע את הסיכון שיתפתח עקב צום של כמה שעות.

אמנם במקרה שאין הדבר ברור שיגיע למצב סכנה אף כי לדברי הרופאים קיים חשש לכך, כגון, באדם⁶⁷ חלש ומחמת חום מזג האויר עלול להגיע למצב תשישות שיש בה סכנה ויצטרך לשתות או גם לאכול כהרגלו, ואם יתחיל בשתיה בשיעורים כבר משעות הבוקר ימנע ממנו הצורך לשתות יותר מהשיעור, אעפ"כ אנו אומרים שכל זמן שיכול להחזיק מעמד עליו לצום ואם יגיע למצב של תשישות מסוכנת ישתה או יאכל ואם צריך אף יותר מהשיעור.

פרטי דינים בענין למעט במדת
האכילה והשתיה עד לכמות ההכרחית
לחולה אבל לא באיכות

יג. ביה"ל ד"ה ואם: בתשובת בנין ציון, בכל אכילה ואכילה אף אם הותר לו לאכול פעם אחת יותר משיעור מ"מ על אכילה השניה אם היה די לו בפחות משיעור והוא אוכל כשיעור חייב כרת, לכן צריך לשער בכל אכילה ואכילה אם די לו בפחות, וקשה מאד לשער כן וצריך

63. ובתורת היולדת שם הערה ט"ו נסתפק לענין פירות מרוסקים היטב הנכנסים לגוף בצורת שתיה אם דינם כמאכל או כמשקה ותולה הדבר במחלו' הפוסקים הנ"ל הערה 56 לענין ביצה רכה. דבש — כתב בשערים המצוינים בהלכה סי' קל"ג קונט"א סקיד' שיש להסתפק אם דינו כמאכל או כמשקה ולכן יש להחמיר, וע"ע תורת היולדת שם סעי' ו'. 64. שו"ת אג"מ ח"ד סי' קכ"א, מקראי קודש סי' מ' בהררי קודש שם שכן הורה הגרצ"פ פרנק זצ"ל, שש"כ פליט הערה ס"ט בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שו"ת צי"א ח"י סי' כ"ה פט"ו, מועדים חמנים ח"ח סי' כ"א. 65. תורת היולדת פ"ג הערה י"ד עיי"ש בארוכה ובנימוקים לזה. 66. שו"ת צי"א שם. 67. שו"ת שבה"ל ח"ז סי' פ"א דהרבה ריוח והצלחה

לזה זריזו
אמדוהו
ובמהלך
רופאים ו
עליו הא
ימשיך בו
וכמו
לחולה ב
כי אם לו
יש בו א
לאכול סו
ואומר שי
בשתיית מ
כי מים
דאין בהם
עליו וסוב
דווקא מי
ועכ"פ זה
משקה מז
מאכל מז
ושתיה זמ
באותה כנ

לפני המקור
חת"ס ח"ו ו
שיעורים וע
69. אלף ה
סי' רפ"ב, ו
הערה 73 ב
ח"ב סי' ל'
פי"ד ה"ד, ג
סי' ושכן המ
הנאת מיעו
כדרך אכילו
בארוכה דכן
שארין נהוג ו
וגם הבריאי
ר"ד סקמיו ו
ששתה שיעו